

JAN EN DE BONESTENGEL

Lang geleden was er eens een arme weduwe die maar één zoon had die Jan heette en een luie en onnadenkende jongen was die nooit iets uitvoerde. Het enige wat zij hadden om van te leven was de melk die zij van hun koe kregen en die ze op de markt verkochten. Op een morgen gaf de koe geen melk en zij wisten niet wat ze moesten beginnen. „Waarom ben je ook zo lui?” zei de vrouw tegen haar zoon. „Als jij niet zo lui was, zou het ons heel wat beter gaan.” Maar de zoon wist niets beters te bedenken dan dat ze de koe maar in het naaste dorp moesten verkopen, en hij bleef daar net zo lang over doorzeuren, tot ze tenslotte toestemde.

Hij ging op weg, met de koe aan een touw, en toen hij een eindje gelopen had, ontmoette hij een oude marskramer die vroeg waar hij met de koe naar toe ging. „Ik ga haar verkopen,” zei Jan. Nu had de marskramer een aantal merkwaardige bonen in zijn hand van verschillende kleuren en Jan kon er zijn ogen niet van afhouden. Dit merkte de marskramer wel. „Wat kost je koe?” vroeg hij. „Wil je haar ruilen voor deze bonen?” Nu was dat een slechte ruil natuurlijk, maar

JAN EN DE BONESTENGEL

de dwaze jongen meende dat het een geweldig aanbod was en de koop werd gesloten.

Toen Jan thuiskwam en de bonen aan zijn moeder liet zien, was het uit met haar geduld. „Daar,” riep ze, „daar gaan je kostbare bonen het raam uit!” En ze gooide ze de tuin in. Toen trok ze haar schort over haar hoofd en begon bitter te schreien. Jan probeerde haar te troosten, maar vergeefs, en ze gingen allebei zonder eten naar bed.

Vroeg in de morgen werd Jan wakker. Hij bemerkte dat het raam van zijn slaapkamer werd verduisterd door iets ongewoons dat er tevoren niet geweest was. Hij ging naar beneden, de tuin in, en ontdekte tot zijn verbazing dat de bonen wortel geschoten hadden en op wonderbaarlijke wijze gegroeid waren; de stengels waren enorm dik en in elkaar verstrengeld en ze waren zo hoog opgeschoten dat het wel leek alsof ze in de wolken verdwenen.

Nu was Jan een avontuurlijke jongen en hij besloot naar boven te klimmen, helemaal tot in de top. Hij begon er meteen aan en na enkele uren klimmen bereikte hij, helemaal uitgeput, de top van de bonestengel. Hij keek om zich heen en kwam tot de ontdekking dat hij zich in een vreemd land bevond; nergens was een levend wezen te bekennen.

Hij begon te lopen, hopen een huis te zien waar hij wat te eten en te drinken kon vragen. Hij liep net zo lang tot de zon was ondergegaan en toen zag hij tot zijn blijdschap een groot huis. Een vriendelijk uitziende vrouw kwam aan de deur; hij vroeg haar om een stuk brood en om onderdak voor de nacht.

„Ei, ei,” zei de vrouw, „er komen hier zelden menselijke wezens in de buurt, want het is bekend genoeg dat mijn man een machtige reus is die het liefst mensenvlees eet als hij het te pakken kan krijgen. Daarom is hij meestal de hele dag op pad.”

Jan schrok hevig, maar toch smeekte hij de vrouw hem voor één nacht in haar huis op te nemen en hem te verbergen; want hij dacht dat hij de reus wel te slim af zou zijn. En omdat de vrouw een vriendelijk en goed karakter had, liet ze hem tenslotte binnen.

Ze gaf hem overvloedig te eten en te drinken en al gauw vergat Jan zijn angst, omdat alles zo veilig scheen, en hij begon zich juist prettig te voelen, toen er plotseling luid op de deur werd geklopt, zodat het hele huis schudde.

HET ARTHUR RACKHAM SPROOKJESBOEK

„Daar is de reus, en als hij je ziet, zal hij je doden, en mij erbij,” riep de arme vrouw uit, bevend over al haar leden. „Wat moet ik beginnen?”

„Verberg mij in de oven,” zei Jan. En vlug kroop hij in de oven, want het vuur was niet aangestoken.

„Vrouw!” riep de reus met een verschrikkelijke stem, zodra hij binnen was. „Vrouw, wat ruik ik daar?”

Fi-fo-fam,
ik ruik het bloed
van een Engelsman,
is hij levend of
is hij dood?
ik maal zijn beenderen
tot deeg voor brood.”

„Onzin,” zei de vrouw. „Er is hier geen mens langs gekomen. Je zult het bloed van de twee kalveren ruiken die je binnen hebt gebracht.”

Tenslotte ging de reus aan tafel zitten, en Jan, die door een spleet in de oven keek, was verbaasd toen hij de hoeveelheid voedsel zag die de reus verslond. Het leek wel alsof hij nooit zou ophouden met eten en drinken; maar eindelijk leunde hij achterover en riep met donderende stem tegen zijn vrouw: „Breng mij mijn kip!”

Zij gehoorzaamde en zette een mooie, levende kip voor hem op tafel.

„Leg!” brulde de reus, en de kip legde onmiddellijk een ei van massief goud.

„Leg er nog een!” En iedere keer dat de reus dit zei, legde de kip een groter ei dan tevoren.

Hij vermaakte zich lange tijd met zijn kip en stuurde toen zijn vrouw naar bed, terwijl hij zelf bij de haard in slaap viel, snurkend als een bulderend kanon.

Zodra hij sliep, kroop Jan uit de oven, greep de kip en rende ermee weg. Hij kwam veilig het huis uit, liep de weg terug die hij gekomen was, en klom langs de bonestengel weer omlaag.

Je begrijpt dat zijn moeder dolblij was dat ze hem weer zag. „Ik was al bang dat het je slecht vergaan was,” zei ze.

„Maar alles is goed afgelopen,” zei Jan. „En kijk eens wat ik

meegebracht heb." En hij zette de kip op tafel. „Leg!" commandeerde hij, en de kip gehoorzaamde en legde net zoveel gouden eieren als hij maar hebben wilde.

Toen die eieren verkocht waren, hadden Jan en zijn moeder meer dan genoeg geld en ze leefden een aantal maanden heel gelukkig samen. Maar op een dag kreeg Jan weer een groot verlangen om in de bonestengel te klimmen en nog wat van de schatten van de reus weg te slepen. Zijn moeder bad en smeekte hem om toch van zijn voornemen af te zien. „Stellig zal de vrouw van de reus je herkennen," zei ze, „en je zult een wrede dood sterven." Maar Jan trof zijn voorbereidingen, hoewel hij er niet meer met zijn moeder over sprak. Hij liet een pak maken waarin niemand hem herkende, en hij smeerde zijn huid in met een middeltje, dat hem een andere tint gaf.

Een paar dagen later stond hij heel vroeg op en klom voor de tweede keer de bonestengel in. Hij was ontzettend moe toen hij eindelijk de top bereikte, maar net zoals de vorige keer ging hij op weg naar het huis van de reus, waar hij laat in de avond aankwam. Evenals de vorige keer deed de vrouw de deur open. Ze herkende hem niet en Jan vroeg beleefd om wat eten en een onderdak voor de nacht.

Ze zei hem dat haar man een machtige en wrede reus was (wat hij allang wist) en dat ze op een keer een arme uitgehongerde jongen had binnengelaten, maar dat die ondankbare bengel een van de schatten van de reus had gestolen en haar man sindsdien woester en wreder was dan ooit. „Het is dus maar het beste dat je zo snel mogelijk verdwijnt," zei ze. Maar Jan hield aan en tenslotte liet ze zich overhalen hem binnen te laten. Ze bracht hem naar de keuken. Nadat hij gegeten en gedronken had, verborg ze hem in een rommelkamertje.

De reus keerde op de gebruikelijke tijd terug en stapte met zulke zware stappen naar binnen, dat het huis schudde op zijn grondvesten. Hij ging bij het vuur zitten en riep: „Fi-fo-fam, ik ruik het bloed van een Engelsman. Vrouw, wat betekent dat?"

De vrouw antwoordde dat het de kraaien moesten zijn die een stuk vlees meegebracht en op het dak neergelegd hadden. Toen zij het avondeten klaarmaakte, was de reus zo slecht gehumeurd en ongeduldig, dat hij herhaaldelijk zijn hand ophief om zijn vrouw te slaan, omdat ze niet vlug genoeg was. Toen hij eindelijk klaar was met eten, riep hij: „Geef me mijn geldzakken!"

Zij bracht ze, haast bezwijkend onder het gewicht: twee zakken, de

ene gevuld met nieuwe goudstukken en de andere met nieuwe zilverstukken. Zij leegde de zakken op de tafel en de reus begon te tellen. Je kon zien dat hij genoot. „Nu kun je naar bed gaan," gromde hij, en zijn vrouw maakte dat ze wegkwam.

Vanuit zijn schuilplaats kon Jan alles zien en hij wenste wel dat al dat geld van hem was; dat zou heel wat gemakkelijker zijn dan steeds de gouden eieren te moeten verkopen.

De reus, die niet wist dat hij van zo nabij bespied werd, telde alles bij elkaar en deed de goud- en zilverstukken toen weer in de zakken. Hij bond ze heel zorgvuldig dicht, zette ze naast zijn stoel en zijn kleine hond erbij om erop te passen. Toen viel hij net als de vorige keer in slaap, luid snurkend.

Jan kwam uit zijn schuilplaats te voorschijn en wilde de twee zakken wegslepen, maar op hetzelfde ogenblik dat hij zijn hand uitstak, begon de hond, die hij tevoren niet bemerkt had, onder de stoel van de reus woedend te blaffen. Jan bleef stokstijf staan van schrik; hij verwachtte ieder ogenblik dat de reus wakker zou worden, maar tot zijn verbazing gebeurde dat niet. Nu pakte Jan een stuk vlees en gooide dat naar de hond. Die hield meteen op met blaffen, om het vlees te verslinden.

Vlug greep Jan nu de zakken en droeg ze op zijn schouders naar buiten. Hij haastte zich terug en klom omlaag langs de bonestengel, waar zijn moeder al stond te wachten, meer dan verheugd hem gezond en wel terug te zien.

Drie jaar lang bedwong Jan zijn verlangen om nog eens in de bonestengel te klimmen, omdat hij zijn moeder niet ongelukkig wilde maken. Maar tenslotte kreeg hij zo'n onbedwingbaar verlangen naar een nieuw avontuur, dat hij in 't geheim zijn voorbereidingen begon te treffen. Hij maakte een nieuwe vermomming klaar, waarin zelfs zijn eigen moeder hem niet zou herkennen, en toen het zomer werd en de langste dag aanbrak, stond hij 's morgens op zodra het licht werd en klom zonder dat zijn moeder het wist in de bonestengel. Hij kwam tegen de avond weer bij het huis van de reus en zoals gewoonlijk deed de vrouw de deur open. Ook nu herkende zij hem niet en hoewel hij voorgaf hongerig en arm te zijn, kostte het hem heel wat moeite om binnen te komen. Tenslotte gelukte dit en ze verborg hem in de grote wasketel.

Toen de reus thuiskwam, riep hij woedend uit: „Fi-fo-fam!" en zijn vrouw kon zeggen wat ze wilde, maar hij doorzocht meteen de hele

HET ARTHUR RACKHAM SPROOKJESBOEK

kamer. Natuurlijk was Jan doodsbang en hij wilde wel dat hij maar thuis was gebleven. Toen de reus bij de wasketel kwam en zijn hand op het deksel legde, dacht Jan niet anders dan dat zijn laatste uurtje geslagen was. Er gebeurde echter niets, want de reus nam niet de moeite om het deksel op te lichten. Hij ging erop zitten en begon aan zijn enorme maaltijd. Toen hij klaar was, beval hij zijn vrouw hem zijn harp te brengen. De reus legde de harp op de tafel en zei: „Speel!” en de harp speelde helemaal vanzelf, en zo mooi als niemand zich voor kan stellen. Door dit mooie harpspel viel de reus vroeger dan anders in slaap. Toen Jan dacht dat alles veilig was, kroop hij uit de wasketel en wilde de harp grijpen om er zich mee uit de voeten te maken. Maar het was een betoverde harp en zodra hij zich in vreemde handen bevond, begon hij luid te roepen, precies alsof hij een levend wezen was: „Meester! Meester!”

De reus werd wakker, sprong overeind en zag Jan nog net weghollen, zo vlug als zijn benen hem dragen konden.

„O, jij schurk!” bulderde hij. „Jij hebt me mijn kip ontstolen, en mijn geldzakken, en nu steel je mijn harp ook nog! Wacht maar, als ik je te pakken krijg, dan zal ik je levend opeten!”

„Probeer het maar,” riep Jan, want hij zag wel dat de reus oud was en niet erg hard meer kon lopen. Hij bereikte als eerste de top van de bonestengel en klauterde omlaag, terwijl de harp almaar droeve muziek speelde en jammerde: „Meester! Meester!”

Omlaag klom Jan en omlaag klom de reus, maar hij kon hem niet pakken. Jan bereikte als eerste de begane grond en riep tegen zijn moeder, die aan de deur stond: „Moeder! Moeder! Breng me mijn bijl. Vlug, moeder!” Want hij wist dat hij geen ogenblik te verliezen had. Maar hij was juist op tijd. Hij greep de bijl en hakte de bonestengel dicht bij de wortel door; de reus viel languit in de tuin en was morsdood.

Zo liep alles nog goed af. Jan en zijn moeder hadden nu meer dan genoeg geld en niets meer te vrezen. Jan werd een voornaam heer en hij trouwde natuurlijk met een prinses, en wat nog beter was, hij was een goede zoon voor zijn moeder en maakte haar gelukkig tot het einde van haar dagen.

Wat er met de wonderlijke bonestengel gebeurde? Die verschrompelde tot op de wortels nadat hij was omgehakt, en omdat er geen zaden van bewaard waren, groeide er nooit meer een nieuwe.

